

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ פקודי, פ' החודש, מבה"ח וער"ח ניסן, ה'תשל"ד

יוצא-לאור לש"פ ויקהל-פקודי, פי החודש, מבה"ח וער"ח ניסן, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ויקהל פקודי, פ' החודש, מבה"ח וער"ח ניסן הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התועדות ש"פ פקודי, פ' החודש, מבה"ח וער"ח ניסן ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר כ"ה אדר, ה'תשפ"א (ה' תהא שנת פלאות אראנו),
מאה ועשרים שנה להולדת הרבנית הצדקית מרת חי' מושקא זי"ע
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת ש"פ פקודי, מבה"ח וער"ח ניסן, פ' החודש, ה'תשל"ד.
בלתי מוגה

א. יום הש"ק זה הוא שבת מברכים חודש ניסן, וגם פרשת החודש, ככרוב השנים, שפרשת החודש היא בשבת שלפני ר"ח ניסן (משא"כ כשר"ח ניסן חל בשבת, שאז קורין פרשת החודש בשבת ר"ח ניסן).

ובזה גופא יש ב' אופנים: (א) שר"ח ניסן חל כמה ימים לאחרי השבת, (ב) שר"ח ניסן חל מיד לאחרי השבת, כבקביעות שנה זו, שהיא כמו "ממוצע" בין הקביעות שר"ח ניסן חל כמה ימים לאחרי השבת להקביעות שר"ח ניסן חל בשבת, כי, אף שר"ח ניסן אינו חל בשבת עצמו, ולכן קורין פרשת החודש בשבת שלפני ר"ח (שבת מברכים החודש), הרי כיון שאין הפסק בין שבת לר"ח, ששבת הוא ערב ר"ח, שיש לו שייכות (וממנו נכנסים מיד) לר"ח, הרי זה ע"ד שקורין פרשת החודש בר"ח עצמו.

וע"פ תורת הבעש"ט¹ שכל דבר שיהודי רואה או שומע, מהוה הוראה בעבודתו לקונו,

— וכמדובר כמ"פ שזהו דבר המובן בפשטות, דכיון ש"אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני"², הרי מובן, שבכל רגע צריך לשמש את קונו, כדי להצדיק את בריאתו ברגע זה, ע"י קיום התומ"צ וכללות ההנהגה באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"³ ו"בכל דרכיך דעהו"⁴, ולכן, כשרואה או שומע ענין מסויים בעולם (ללא השתדלותו, אלא באופן שהענין בא אליו), הרי אם הוא רק מאמין שיש בעה"ב לבירה זו⁵, הרי בודאי שראייתו או שמיעתו הדבר אינה באקראי ח"ו, אלא שבעה"ב של בירה זו הזמין לו ענין זה, שיש לו קשר ושייכות אליו, ועד שמתאחד עמו, עי"ז שלומד ממנו הוראה בהשימוש לקונו —

יש ללמוד הוראה בעבודת ה' גם מזה שפרשת החודש היא בסמיכות ממש לר"ח ניסן, ללא הפסק בינתיים — הוראה שלמדים לא רק בנוגע לשנה זו, אלא בנוגע לכללות העבודה בכל הזמנים.

1. במלאכת שלמה למשניות קידושין שם. ועוד.

2. אבות פ"ב מ"ב.

3. משלי ג, ו.

4. ראה ב"ר רפ"ט.

1) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך.

וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).

2) משנה וברייתא סוף קידושין (ע"פ

הגירסא בש"ס כת"י (אוסף כתבי היד של

תלמוד הבבלי — ירושלים תשכ"ד). וכ"ה

ב. ויובן ע"פ סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בקשר לחג הפסח. ובהקדים — שחג הפסח הוא עיקר ענינו של ר"ח ניסן, "ר"ה הרגלים", "רגל שבו ראש השנה לרגלים", וזהו גם ענינה של פרשת החודש, שלאחרי הפסוק השני שבו מדובר אודות ר"ח ניסן, עוסקת הפרשה כולה בחג הפסח, ואעפ"כ נקראת בשם "פרשת החודש". ולכן הרי זה הזמן המתאים לסיפור בנוגע לחג הפסח.
 וזה דבר הסיפור:

אצל הצ"צ הי' נהוג, שהחסידים האורחים שהגיעו אליו לחג הפסח, היו מקבלים את צרכי הפסח — עכ"פ הענינים הקשורים עם זכר ליצי"מ: מצה ומרור כו' — ע"י שליח מהצ"צ, והסדר הי' שלא המתינו עד ערב פסח, אלא היו מקבלים את צרכי הפסח ימים אחדים לפני הפסח, כדי שיהיו רגועים ללא בלבולים כו'.

ופעם אירע שבערב פסח הגיע החסיד ר' יחזקאל דרויער לביתו של הצ"צ, והתאונן שאין לו צרכי הסדר. ומיד נעשה רעש, היתכן?! וכששאלו את הצ"צ לפשר הדבר, השיב שבודאי שלח לו את צרכי הסדר ע"י השמש, כמו לשאר האורחים. ואז התברר, שאכן השמש הביא להר"י מה ששלח הצ"צ, אלא שכאשר הר"י — שהי' שקוע בעבודתו כו' — שמע שהצ"צ שלח עבורו דבר-מה, לא חשב הרבה, ומבלי להמתין משך זמן, אכל מיד כל מה שקיבל מהצ"צ... ואח"כ אמר, שמה ששלח לו הצ"צ אכן הועיל לו בענינים שעסק בהם באותה שעה — לימוד החסידות ועבודת התפלה כו'. ובסופו של דבר הזמין הצ"צ את הר"י לערוך את הסדר אצלו.

ג. סיפור זה — דורש ביאור:

בודאי ידע הר"י שהצ"צ נוהג לשלוח לאורחים את צרכי הסדר ימים אחדים לפני פסח; וא"כ איך עשה דבר כזה — לאכול את צרכי הסדר תיכף ומיד בשעה שקיבל אותם?!

ומסתמא ידע הר"י מה הוא אוכל — שהרי בודאי ברוך לפני האכילה, וההבדל בין מצה למרור נוגע גם לברכתם!

אך הענין הוא — שהר"י הי' במעמד ומצב שלא שייך לשאול עליו קושיות, כיון שהי' בטל במציאות ("אויס מציאות"), באופן שכל מציאותו היא שהוא חסיד של הצ"צ,

— כי, כל מציאותו של יהודי אינה אלא לשמש את קונו, והרי

(7) ראה סה"ש תרצ"ז ע' 230. ושי"נ.

(6) ר"ה בתחלתה. שם ד, א.

הענין ד'ויאמינו בהוי"ו קשור עם "משה עבדו", כמ"ש במכילתא⁸ "כל מי שמאמין ברועה נאמן כאילו מאמין במי שאמר והי' העולם" — ולכן, כשהגיע לו דבר ששלח רבו הצ"צ, הי' ברור אצלו שדבר זה נוגע ושייך לעבודתו ברגע זה, ולכן לא המתין, אלא אכלו מיד, באופן שנעשה דם ובשר כבשרו.

ואכן רואים בפועל שהנהגה זו סייעה לו בעבודתו באותה שעה, ולא עוד אלא שהרויח גם שהצ"צ הזמינו לסדר שלו!

ד. וההוראה מסיפור זה — דכיון שסופר ברבים ע"י נשיא אודות נשיא כו', בודאי יש בו הוראה:

יש לנצל כל דבר לעבודת ה' — תיכף ומיד, ולכן, כשרואה או שומע דבר מסויים בהשגחה פרטית, הנה מיד באותו רגע עליו לנצל זאת בעבודת ה'.

והרי רואים במוחש שכאשר מעוררים על ענין מסויים ועושים זאת תיכף ומיד, אז נעשה הדבר בחיות ולהט ("שטורעם") יותר מאשר דבר שנעשה (אפילו ע"י "עבד נאמן", שמרגיש וחי את הענין כו', אבל) רק לאחר זמן.

וזוהי גם המעלה שבקביעות שנה זו, שפרשת החודש היא באופן שממנה באים מיד לר"ח ניסן, ללא הפסק בינתיים.

ה. וכמו"כ יש הוראה מהקביעות דערב ר"ח ביום השבת:

ענינו של ערב ר"ח הוא — בלשון הכתוב¹⁰: "מחר חודש ונפקדת כי יפקד מושבך", היינו, שלפני מולד הלבנה מחדש באופן ד"כזה ראה וקדש"¹¹, נעשה מיעוט הלבנה באופן של ביטול לגמרי ("יפקד מושבך"), ועי"ז נעשה למחרת מולד הלבנה מחדש ("ונפקדת").

וענינו בעבודה — כידוע¹² שערב ראש חודש (עליו נאמר¹³ "ראשי חדשים לעמך נתת זמן כפרה כו'") נקרא "יום כיפור קטן" [ולהעיר שהפעם היחידה שמצאתי ענין זה במאמר חסידות הוא באוה"ת¹⁴: "ערב ראש חודש נקרא כיפור (לא "יום כיפור", אלא "כיפור") קטן"], שבו יש לערוך חשבון צדק על כללות העבודה במשך החודש שעבר, וענין זה מהוה הכנה וסיוע לכללות העבודה במשך החודש הבא.

12 ראה אנציק' תלמודית (כרך כג) ערך יום כפור קטן (ס"ע קמא ואילך). וש"נ.
13 בתפלת מוסף לר"ח.
14 בא ע' רנג.

8 בשלח יד, לא.
9 ראה לקמן ס"ו.
10 שמואל-א כ, יח.
11 ר"ה כ, א.

וענין זה הוא בכל ערב ר"ח, אבל יש מעלה מיוחדת כאשר ערב ר"ח חל בשבת, שאז עושים רעש ("שטורעם") גדול יותר מערב ר"ח, כפי שהדבר בא לידי ביטוי באמירת הפטרה מיוחדת: "מחר חודש" (ועכ"פ פסוק ראשון ואחרון מהפטרה זו).

ובהקדמה — שלכאורה יש מקום לומר להיפך, שדוקא כשערב ר"ח חל באמצע השבוע, ביום חול, שבו עסוקים בעובדין דחול, וצריך לנתק את עצמו מהם כדי לעסוק בעבודה דערב ר"ח, אזי יש צורך בסיוע מיוחד כו', משא"כ כשערב ר"ח חל ביום השבת, שמצד עצמו הוא בדרגא נעלית כו'.

אבל אעפ"כ רואים בפועל שה"רעש" מהענין של ערב ר"ח הוא דוקא כשחל בשבת — כי, כשערב ר"ח הוא ביום חול, שבו מצוה התורה לעסוק בענייני חול, "בכל אשר תעשה"¹⁵, אי אפשר לדרוש מיהודי להתנתק לגמרי מהעולם, ולהיות במעמד ומצב ד"ונפקדת כי יפקד מושבך", וכמארז"ל¹⁶ שאין הקב"ה מבקש אלא לפי כחן; ורק כשערב ר"ח חל בשבת, שאז נמצא יהודי במעמד ומצב שלמעלה מהעולם כו', אפשר לדרוש ממנו שיהי' אצלו הענין ד"ונפקדת כי יפקד מושבך" בכל ה"שטורעם".

והמקור לכך שיש עילוי בערב ר"ח שחל בשבת בנגלה דתורה (שהרי כל דבר מובא גם בנגלה דתורה, עכ"פ ברמז¹⁷) — בדברי הגמרא במסכת זבחים¹⁸: "אטו שבת למוספין אהנאי לתמידין לא אהנאי" (בתמי'), והיינו, שאע"פ שהתמידין קרבים בכל יום, מ"מ, ניתוסף בהם עילוי מצד מעלת השבת (ועד"ז בנוגע ליוהכ"פ¹⁹).

ו. והענין בזה:

ענינו של יום השבת — כמ"ש²⁰ "ויכולו גוי", שהוא מלשון כליון ותענוג²¹, כמ"ש²² "וקראת לשבת עונג", והו"ע התענוג באלקות, שנמשך גם בתענוג כפשוטו, שזהו"ע מצות עונג שבת שמצוה לענגו בבשר שמן ויין מבושם (כמ"ש הרמב"ם²³, ומובא גם בתניא²⁴),

— אלא שזהו באופן שהתענוג הגשמי הוא מאלקות, כמובן גם

(15) פ' ראה טו, יח.
 (16) תנחומא נשא יא. במדב"ר פי"ב, ג.
 (17) ראה גם ת"מ חע"ב ע' 171. ע' 176. ואילך. כרך ג — תקח, א ואילך.
 (22) ישע"י נח, יג.
 (18) צא, רע"א. וראה גם ת"מ שם ע'
 (23) הל' שבת פ"ל ה"ז.
 (24) פ"ד.
 (19) ראה יומא לב, סע"ב.

ממ"ש הצ"צ בספר המצוות²⁵: "כמו ששמעתי מפיו הקדוש של מורינו ורבינו נ"ע בכפר פייענא בימים שלפני הסתלקותו .. על ענין האכילה בשבת (כשנעשית עליית חיצוניות העולמות) .. (ש)כל המאכלים בבוא שבת נעשים רק טוב ולכן א"צ לבירור, אלא כוונת האכילה היא להעלות הטוב למעלה מעלה כו" —

וענין התענוג הוא במשך כל המעת-לעת דיום השבת, ואפילו בעת השינה, וכדאיתא בילקוט ראובני²⁶ ש"שבת" ר"ת שינה בשבת תענוג, ועאכו"כ שעניני העבודה הם באופן של תענוג.

ומזה מובן שכאשר ערב ר"ח חל השבת, נעשית גם העבודה דערב ר"ח — ענין הביטול ד"יפקד מושבך" — באופן של תענוג.

וההסברה בזה — דלכאורה אינו מובן: איך יכול להיות ענין של ביטול באופן של תענוג, בה בשעה שתענוג ענינו התרחבות והתפשטות עד בלי גבול — ע"פ המבואר בהמשך תרס"ו²⁷ (לבעל ההילולא דב' ניסן) בענין "עבד נאמן", שאף שענינו של עבד הוא ביטול וקבלת עול, יש אצל עבד נאמן גם ענין של תענוג באופן של התרחבות והתפשטות, אלא שהתענוג והתרחבות והתפשטות אינם שלו, אלא של האדון, כיון שהעבד אינו מציאות לעצמו, אלא כל מציאותו היא מציאות האדון, ולכן גם התענוג שלו הוא תענוג האדון (שלא נשאר אצלו, אלא נמשך גם אצל העבד, שבטל אליו באופן שזוהי כל מציאותו).

ובנוגע לפועל — "טאַפּאַרו דאָ פּלאַחר"²⁸ — צריך יהודי לדעת שהוא עבד של מלך מלכי המלכים הקב"ה, והיינו, שהוא עבד שעבודתו היא מתוך ביטול וקבלת עול, אבל זהו באופן ש"עבד מלך מלך"²⁹ (לא רק "כמלך"³⁰), שלכן, גם ענין הקבלת עול אינו בתנועה של צמצום, כיוון ונפילת הרוח כו', אלא באופן שעבודתו חדורה בכל עשר כחות נפשו (האלקית והבהמית) באופן של התרחבות והתפשטות, ומתוך תענוג.

ז. ונוסף על כללות הענין ד"מחר חודש", ישנה נקודת נוספת — שזהו ערב ר"ח ניסן, עליו נאמר³¹ "החודש הזה לכם ראש חדשים גו'", "חודש של גאולה"³², שזהו ענין נעלה יותר, כפי שיתבאר לקמן.

* * *

25) מצות לא תבערו אש בסופה (דרמ"צ	29) פרש"י לך לך טו, יח. בהעלותך יב,
צ, א ואילך).	ח. דברים א, ז.
26) ואתחנן ד, יט. וראה גם לקו"ש חי"ב	30) שבועות מז, ב. ב"ר פט"ז, ג. תנחומא
ע' 254. וש"נ.	צו יג. ספרי דברים שם.
27) ע' שט ואילך.	31) בא יב, ב.
28) ראה סה"ש שם ס"ע 198. וש"נ.	32) שמו"ר פט"ו, יא.

ח. כפי הנראה — צריך להסביר כל דבר באותיות פשוטות עד למטה מטה:

כשאומרים ליהודי שצ"ל הענין של קבלת עול,

— ובלשון המשנה³³: "שיקבל עליו עול מלכות שמים", ויתירה מזה, כהוספת הגמרא³⁴: "שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה", ולא די בכך, אלא צ"ל גם "מקבל עליו עול מצוות"³⁵, כי, אע"פ ש"רחמנא לבא בעי"³⁵, הרי כיון ש"לבא פליג לכל שייפין"³⁶, צריך הדבר לבוא לידי ביטוי בקיום המצוות בפועל —

ובאופן שביחד עם ענין הקבלת עול יהי' אצלו גם ענין של תענוג — טוען הוא שקב"ע ותענוג הם ענינים הפכיים, כיון שקב"ע הו"ע של ביטול וצמצום, ואילו תענוג הו"ע של הרחבה והתפשטות.

ועל זה מסבירים לו, שע"י הביטול והצמצום דקב"ע הרי הוא מגיע להתרחבות והתפשטות התענוג, דכיון ש"עבד מלך מלך", נעשית אצלו תכלית השלימות כמו אצל מלך (הקב"ה), עד לענין התענוג.

וגם כשטוען שאי אפשר שב' ענינים אלו יהיו אצלו בבת אחת — הנה המענה על זה, ע"פ מאמר הזהר³⁷ שהובא בתניא³⁸: "בכי' תקיעא בלבאי מסטרא דא וחדוה תקיעא בלבאי מסטרא דא",

אלא שבזה גופא, יש מי שזוכה שיוכלו להיות אצלו שני הענינים בבת אחת, וגם מי שאינו זוכה לכך, הרי גם אצלו יכולים להיות שני הענינים בזמנים שונים, כך, שגם בשעה שעוסק בקו אחד, יודע שתובעים ממנו גם את הקו השני, אלא שעכשיו הוא אוחד בהתחלת העבודה, ולכן עבודתו היא רק בקו אחד, אבל בהמשך העבודה יגיע בודאי גם לקו השני,

ועד"ז בנדו"ד, שאע"פ שבהיותו בהתחלת העבודה אי אפשר שיהי' אצלו ענין הביטול והקב"ע ביחד עם ענין התענוג, הנה גם בשעה שעוסק בעבודתו מתוך קב"ע, יודע שביחד עם זה תובעים ממנו גם ענין התענוג, ובסופו של דבר יגיע גם לזה.

אך אין הכוונה שעבודתו מתוך קב"ע היא כדי שיגיע אח"כ לעילוי

(37) ח"ג עה, א.

(38) פל"ד. אגה"ת רפי"א. — וכמשנ"ת פעם בארוכה החילוק שביניהם (ראה שיחת ש"פ ויקהל (והמשכו מש"פ פקודי) תשל" סייז ואילך — תו"מ חני"ט ע' 265 ואילך. וש"נ).

(33) ברכות יג, א.

(34) יד, סע"ב.

(35) סנהדרין קו, ב ובפרש"י. זהר ח"ב קסב, סע"ב. ח"ג רפא, רע"ב.

(36) ראה זהר ח"ב קנג, א. ח"ג קסא, ריש

ע"ב. רכא, ב. רלב, א.

והשלימות של ענין התענוג — שהרי עבודה כזו היא "על מנת לקבל פרס", ועל זה אמרו³⁹ "אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס", וכמבואר בזה⁴⁰ ש"פרס" הוא מלשון פרוסה בלבד כו'; עבודתו מתוך קב"ע היא בגלל שזה מה שדורשים ממנו, ולכן עוסק בזה, אלא שיודע שעבודה זו פועלת ומביאה גם את העילוי והשלימות של ענין התענוג. ולאמיתו של דבר, שלימות התענוג של יהודי — שאינו מציאות לעצמו, אלא עומד בתנועה של ביטול וקב"ע.

וכמו בענין הקדמת נעשה לנשמע⁴¹, שהתחלה היא אמנם באופן של "נעשה", אבל לאח"ז מגיע גם לענין ד"נשמע", הבנה והשגה, ועד לענין התענוג, שהרי התגלות עתיק בבינה⁴², ועד לענין ד"תומת ישרים תנחם"⁴³, ע"ד "ישר יחזו פנימו"⁴⁴, שנעשה מציאות אחת עם הקב"ה.

ט. וההוראה מזה:

כשבאים ליהודי ואומרים לו (ועד"ז כשיודע בעצמו) שתובעים ממנו ענין של קב"ע — כפי שתורת-אמת קוראת זאת בשם "עול", כדאייתא בזהר⁴⁵ (ומבואר בארוכה בתניא⁴⁶) "כהאי תורא דיהבין עלי' עול בקדמיתא כו'" — צריך לידע שאין זה עול שפועל כיוון וצמצום, אלא עול שמביא לידי תענוג והתרחבות אמיתית.

וכאשר שואל מניין יש לו הכח לזה — אומרים לו, "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך"⁴⁷:

וראים במוחש עשרות דורות של יהודים שהתנהגו באופן של קב"ע, ועי"ז נעשה אצלם התרחבות אמיתית, כולל גם התרחבות אמיתית בחיים גשמיים, כך, שזהו דבר ברור, בדוק ומנוסה. וזוהי הנתינת כח שיהי' כן גם אצלנו, כיון שענין זה נמשך ובא באופן של ירושה לנו מאבותינו,

ועד שנעשה אצל כל אחד באופן ד"זה אֵלִי ואנוהו"⁴⁸, והיינו, לא רק באופן ד"אלקי אביי"⁴⁸, אלא גם באופן ד"זה אֵלִי", כי, אע"פ שהתחלה היתה מ"אלקי אביי", הרי זה נמשך גם באופן ד"זה אֵלִי".

ע"ב.	39) אבות פ"א מ"ג.
44) תהלים יא, ז. וראה לקו"ת ראה כג, ד ואילך. ובכ"מ.	40) ראה לקו"ת תזריע כ, ב. דרושי שמע"צ פה, א. שה"ש יז, א. ובכ"מ.
45) ח"ג קח, א.	41) שבת פח, א.
46) פמ"א.	42) ראה זח"ג קעח, ב. תו"א ר"פ לך לך.
47) האזינו לב, ז.	43) ובכ"מ.
48) בשלח טו, ב.	44) משלי יא, ג. וראה שבת שם, ריש

— ביצי"מ הי' הסדר שתחילה נאמר "זה א־לי", ואח"כ "אלקי אבי", וכמארוז"ל⁴⁹ שהתינוקות שנולדו במצרים "הם הכירוהו תחילה", אבל בזמן הגלות, הנה מצד ההעלם וההסתר כו', הסדר הוא שתחילה צ"ל "אלקי אבי", ואח"כ נעשה גם "זה א־לי".

*

י. ונוסף על כללות ההוראה מהקביעות דער"ח כשבת, ששייך בכל ערב ר"ח — יש לבאר גם העילוי המיוחד שישנו מצד ר"ח ניסן:

בנוגע לעילוי של חודש ניסן לגבי שאר החדשים — "החודש הזה לכם ראש חדשים וגו'" — איתא במדרש⁵²: "משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים, וכשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה שבו נגאלו ישראל ממצרים וכו'".

והענין בזה:

גאולה ממצרים ענינה יציאה ממדידה והגבלה, כי מצרים הוא מלשון מיצר וגבול, מדידה והגבלה, שזהו ענינו של העולם, שהוא במדידה והגבלה, ולא שייך בו ענין של בלי גבול, שלכן, כשהי' או"א"ס (בלי גבול) ממלא כל מקום החלל לא הי' מקום לעמידת העולמות⁵⁰, ורק ע"י צמצום הראשון התחילה נתינת מקום למציאות העולם באופן של מדידה והגבלה; ומזה מובן שהגאולה ממצרים ענינה יציאה מהמדידה וההגבלה של מציאות העולם ("אויס וועלט"), ולא רק בנוגע לבני עצמם, אלא גם בנוגע לעולם, שהרי הענין דקביעת החדשים (ר"ח) נוגע לכל העולם.

והחידוש שבזה הוא גם בנוגע למציאות העולם כפי שניכר בו שהוא "עולמו" של הקב"ה, ובאופן ש"בחר הקב"ה בעולמו", היינו, עולם שיש בו מעלת הבחירה, ואעפ"כ, הרי זה ענין של מדידה והגבלה, "מצרים"; ואילו "כשבחר ביעקב ובניו" ניתוסף ענין נעלה יותר — ר"ח של גאולה שבו נגאלו ישראל ממצרים, למעמד ומצב שלמעלה ממדידה והגבלה לגמרי.

וזוהו גם מה שמצינו במ"ת — שאז הי' ענין הבחירה ד"בחר ביעקב ובניו", "לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי וגו'"⁵¹ — שמיד בהתחלת עשה"ד נאמר⁵² "אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", וכמבואר בדרושי חסידות⁵³ בתירוץ השאלה⁵⁴ מדוע נאמר "אשר הוצאתיך

(52) יתרו כ, ב.

(49) סוטה יא, ב.

(53) ראה תו"מ סה"מ סיון ע' שח. וש"נ.

(50) ראה ע"ח ש"א (דרוש עגולים ויושר)

(54) ראב"ע עה"פ יתרו שם, ד"ה שאלני

ענף ב.

ר"י הלוי. כוזרי מאמר א סכ"ה.

(51) ואתחנן ד, לד.

מארץ מצרים", ולא נאמר "אשר בראתי שמים וארץ", שהענין של יצי"מ הוא נעלה יותר אפילו לגבי בריאת העולם.

יש להוסיף ולהעיר, שבנוגע לשאלה למה לא נאמר "אנכי גו' אשר בראתי שמים וארץ", מאריכה תורת החסידות בביאור המעלה שבבריאת שמים וארץ, אף שלכאורה אפשר להסתפק בהזכרת השאלה בקיצור, ולהאריך בביאור העילוי דיצי"מ — כי, ככל שתגדל המעלה שבבריאת שמים וארץ, תגדל יותר הפלאת המעלה שביצי"מ גם לגבי גודל המעלה שבבריאת שמים וארץ.

יא. וההוראה מזה:

כשיהודי פועל על עצמו, וכן על אחרים, לקבל עול מלכות שמים ועול מצוות, עד שנעשה לומד תורה ומקיים מצוות כדבעי למהוי — יכול לחשוב שדי בכך שמתנהג ע"פ הוראת השו"ע, כפי שלומד עכ"פ ב"קיצור שולחן ערוך" (ומה גם שכבר תורגם באופן ד"באר היטב" "בשבעים לשון"⁵⁵, שהרי העיקר הוא התוכן כו'), ושוב לא דורשים ממנו יותר מזה.

ועל זה אומרים לו, שכל זמן שעבודתו היא במדידה והגבלה, הרי זה עדיין בגדרי העולם, ועד כפי שהעולם הוא בשלימותו, כפי ש"בחר הקב"ה בעולמו"; אך לא זה הוא החידוש שנפעל ע"י עבודתו של יהודי — "משבחר ביעקב ובניו", שאז "קבע בו ר"ח של גאולה", "הוצאתיך מארץ מצרים" — שצ"ל באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

והענין בזה — שעבודתו של יהודי צריכה להיות באופן ד"בכל מאדך"⁵⁶, שעבודה זו דוקא נקראת "עושין רצונו של מקום"⁵⁷, היינו, שממשיכים רצונו ית' בעולם, וגם פועלים רצון חדש כו"⁵⁸, משא"כ כאשר העבודה היא במדידה והגבלה, הרי זה נקרא ש"אין עושין רצונו של מקום"⁵⁷.

ובאותיות פשוטות — שאין להסתפק בלימוד התורה וקיום המצוות ע"ד הרגיל, במדידה והגבלה, שזהו עדיין בגדרי העולם, ששייך גם לאינו-יהודי, שגם הוא עוסק בעניני חכמה (ולא רק חכמות חיצוניות, אלא גם בחכמת התורה — בענינים השייכים למצוות בני-נח), וגם נותן צדקה (ש"שקולה כנגד כל המצוות"⁵⁹, "ובכל תלמוד ירושלמי נקראת בשם מצוה סתם"⁶⁰), אלא העבודה צריכה להיות באופן שלמעלה

58) ראה לקו"ת אמור לב, ד. שלח מג, א.

בלק סח, א. לקו"ש שם ע' 99 הערה 23. וש"נ.

59) ב"ב ט, א.

60) תניא פל"ז (מח, ב).

55) תבוא כז, ח ובפרש"י.

56) ואתחנן ו, ה.

57) ברכות לה, ב ובחדא"ג מהרש"א.

וראה גם לקו"ש ח"י"ב ע' 98. וש"נ.

ממדידה והגבלה — ללמוד יותר מרגילותו⁶¹, עי"ז שגוזל כמה דקות מזמן השינה כדי להוסיף בלימוד התורה, ועד"ז בנוגע לנתינת צדקה יותר מרגילותו⁶², וכיו"ב בשאר המצוות.

וענין זה מתבטא גם בכך שתובעים מיהודי שעבודתו צריכה להיות בב' קוין הפכיים — באופן של קבלת עול ומתוך תענוג (כנ"ל בארוכה); ועד"ז תובעים ממנו עמידה בתוקף — כמובא מיד בהתחלת השו"ע⁶³ הענין ד"הוי עז כנמר . . וגבור כארי⁶⁴, וביחד עם זה צ"ל אצלו תכלית הביטול, "כיונה תמה", כדאיתא במדרש⁶⁵ שלגבי אוה"ע "הקב"ה מגבירן לישראל ונעשין בפני האומות כחיות . . אבל אצל הקב"ה נעשים כיונה תמה ושומעין לו כו".

יב. ויש ללמוד הוראה נוספת — מזה שהענין ד"בכל מאדך" (עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה) נאמר מיד בפרשה ראשונה דק"ש: לכאורה אינו מובן: כיון שסדר העבודה הוא מן הקל אל הכבד, ה"י ראוי להקדים תחילה הפרשה שבה נאמר רק "בכל לבבכם ובכל נפשכם"⁶⁶, ורק לאח"ז תבוא הפרשה שבה נאמר גם "בכל מאדך"?

אך הענין הוא, שכשמדובר אודות בני"י ("בחר ביעקב ובניו"), לא פוחדת התורה לומר מיד את האמת כמו שהוא, כפי שהענין הוא לאמיתתו — שתחילה ה"י גילוי או"ס הבלי גבול, ורק לאח"ז ה"י הצמצום כו', ובהתאם לכך, צריך יהודי לדעת מיד בהתחלת עבודתו שנדרשת ממנו עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה — "בכל מאדך", שלכן נזכרת מיד בפרשה ראשונה דק"ש, עוד לפני פרשה שני' שבה נזכרת רק העבודה ד"בכל לבבכם ובכל נפשכם".

ואע"פ שבעבודה בפועל הסדר הוא מן הקל אל הכבד, תחילה "בכל לבבך ובכל נפשך" ואח"כ "בכל מאדך", מ"מ, גם כשאוחז עדיין בדרגה ד"בכל לבבך ובכל נפשך", ה"ה יודע שהתכלית היא שמזה יבוא לדרגה ד"בכל מאדך",

— וכמו בענין הקב"ע ותענוג, שגם בהתחלת העבודה שהיא באופן של קב"ע, יודע הוא שהתכלית היא לבוא לענין התענוג (כנ"ל ס"ח) — ומצד זה, הנה גם העבודה ד"בכל לבבך ובכל נפשך" היא באופן נעלה יותר מאשר העבודה ד"בכל לבבכם ובכל נפשכם" (ולא כפי שיכולים

64 אבות פ"ה מ"כ.

65 שהש"ר פ"ב, יד (א).

66 עקב יא, יג.

61 ראה שם פט"ו.

62 ראה שם אגה"ק סי"ב.

63 טור ואדה"ז (במהדר"ב).

לחשוב שהענין ד"בכל לבכך ובכל נפשך" הוא באותו אופן כמו הענין ד"בכל לבבכם ובכל נפשכם", כי, כשיודעים מלכתחילה שהתכלית היא לבוא ל"בכל מאדך", אזי גם העבודה ד"בכל לבכך ובכל נפשך" היא בהתאם לכך.

יג. זוהי כללות ההוראה שלמדים מר"ח ניסן ("ראש חדשים ראשון .. לחדשי השנה"⁶¹), "חודש של גאולה" — שעבודתו של יהודי צריכה להיות באופן של יציאה ממצרים וגבולים, למעלה ממדידה והגבלה של גדרי העולם.

אך מוכן, שאין הכוונה שצריך לבטל את מציאות העולם, אלא שבעולם גופא צריך להמשיך תנועה שלמעלה ממדידה והגבלה.

והענין בזה — שבודאי צריכה להיות מציאות העולם, ומה גם שהעולם נקרא בשם "גן", כמ"ש⁶⁷ "באתי לגני", שזהו מקום שהולכים לטייל בו לשם תנוג. ורק בגלל שרצונו של הקב"ה שיהי' ענין של עבודה, כדי לגלות את מעלת בן המלך כו"⁶⁸, לכן יש בעולם העלם והסתר על אלקות, שצריך לבטלו, ולהביא את העולם למעמד ומצב של שלימות, ולא רק כפי שהקב"ה "בחר בעולמו", אלא כפי שניתוסף "משבחר ביעקב ובניו", ש"קבע בו ר"ח של גאולה" — למעלה ממדידה והגבלה.

ולהעיר, שזהו כללות החילוק בין הגישה של תורת המוסר לגישה של תורת החסידות — על יסוד תורת הבעש"ט הידועה⁶⁹ על הפסוק⁷⁰ "עזוב תעזוב עמו", שהעבודה צריכה להיות (לא באופן של ביטול ושבירת הגוף, אלא) דוקא ביחד עם הגוף, לבררו ולזככו כו', שדוקא עי"ז ניתוסף יתרון אצל נפש האלקית כו',

וכהסיפור⁷¹ אודות כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שהפשיל שרוולו והראה על ידו⁷² באמרו בנוגע למעלת הגוף, שבשבילו (בשביל בשר ועצמות אלו) "שפכו" ריבוי תומ"צ,

ועד כדי כך גדלה מעלת הגוף, שהבחירה בכנ"י במ"ת היא בנוגע לגוף, כפי שמבאר רבינו הזקן⁷³ ש"ובנו בחרת מכל עם ולשון (שאומרים בברכות ק"ש, וכדאיתא בשו"ע⁷⁴ שבפיסקא זו צריך לכוין על מ"ת) הוא הגוף כו'".

(71) ראה תו"מ — רשימת היומן ס"ע

(67) שה"ש ה, א.

(68) ראה המשך תרס"ו ס"ע שפ [ע' תקא]

רנט. וש"נ. (72) כ"ק אדמו"ר שליט"א הצביע על ידו

ואילך. וראה גם תו"מ חע"א ע' 29. וש"נ.

הק' (המו"ג).

(69) ראה כש"ט בהוספות סכ"א. וש"נ

(73) תניא פמ"ט.

(נעתק ב"היום יום" כח שבט).

(74) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח ס"ס ס"ד.

(70) משפטים כג, ה.

וש"נ.

ובהתאם לכך הוא גם כללות החידוש דמ"ת, שאז בטלה הגזירה שעליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה⁷⁵, כמ"ש "וירד ה' על הר סיני"⁷⁶, "ואל משה אמר עלה אל ה'"⁷⁷ — לפעול למטה בעולם דוקא, וכאמור, שבעולם עצמו צריך להמשיך הענין ד"ר"ח של גאולה", שזהו"ע שלמעלה ממדידה והגבלה.

ומר"ח ניסן נמשך ענין זה בכל ימי חודש ניסן (ובפרט ע"פ מ"ש בשל"ה⁷⁸ ש"החודש כולו הוא ראשי חדשים כי כל יום ויום הוא כראש חודש"), באופן ש"כל יומא ויומא עביד עבידתי"⁷⁹, ועד שע"י מעשינו ועבודתנו בסיום זמן הגלות פועלים את הגאולה האמיתית והשלימה, כמארז⁸⁰ "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל", מיד בהתחלת חודש ניסן.

* * *

יד. מאמר (כעין שיחה) ד"ה החודש הזה לכם ראש חדשים.

* * *

טו. הסדר הרגיל הוא לבאר פירוש רש"י בפרשת השבוע, ולפעמים מתעכבים על ענין הדורש ביאור בפשוטו של מקרא שרש"י אינו מבאר על אתר, ובהכרח לומר שענין זה מובן מעצמו, או שמוכן ע"פ פירוש רש"י שלפנ"ז, שלכן לא צריך רש"י לחזור ולבארו — כמדובר כמ"פ אודות גודל הדיוק בפירוש רש"י (כמ"ש החיד"א⁸¹) הן באופן דלא חסר והן באופן דלא יתיר כו'.

וכמו הציווי בנוגע לכללות התורה: "לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו"⁸² — דלכאורה אינו מובן: בשלמא ענין של גרעון הוא דבר שלילי, אבל מה החסרון בענין של הוספה — דכיון שזוהי תורת ה', הרי היא בודאי בתכלית השלימות, שלא חסר בה דבר, ו"כל המוסיף — גורע"⁸³.

[ולכן יש צורך בביאור בנוגע למצוות דרבנן שאין זה ענין של הוספה⁸⁴ — דלכאורה, אף שצריך לקיימן מצד הציווי ד"לא תסור גו"⁸⁵, הרי ציווי זה הוא רק בנוגע אלינו, אבל עדיין נשאלת השאלה איך יתכן

80 ר"ה יא, רע"א. שמו"ר שבהערה 32.	75 שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.
81 ראה שם הגדולים בערכו.	ועוד.
82 פ' ראה יג, א.	76 יתרו יט, כ.
83 סנהדרין כט, סע"א.	77 משפטים כד, א.
84 ראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 107 ואילך.	78 ריש מס' פסחים (קמ, א). ס"פ בא
וש"נ.	(שיג, ב).
85 פ' שופטים יז, יא. תבוא כח, יד.	79 זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, רע"ב.

ענין של הוספה בתורה? — אם בגלל שזהו רק גדר וסייג למצוות התורה, או כפי שמבואר באגה"ק⁸⁶ ש"ז מצות דרבנן אינן נחשבות מצוות בפני עצמן. . אלא הן יוצאות ונמשכות ממצות התורה וכלולות בהן במספר תרי"ג כו" (שלכן מספר המצוות הוא תרי"ג, ולא תר"ך, אותיות כתר).
וכן הוא גם בנוגע לפירושי התורה המכוונים כו', שהם באופן שאין בהם לא חסר ולא יתיר.

טז. הביאור⁸⁷ מדוע לא צריך רש"י לפרש טעם הכפלת סיפור עשיית המשכן וכליו בפרשיות ויק"פ (שכבר נאמר בפרשיות שלפנ"ז), אף שהכתוב הי' יכול לומר בקיצור ויעשו בני"י ככל אשר צוה ה' את משה⁸⁸ — כיון שכבר פירש בפ' חיי שרה⁸⁹ בנוגע ל"פרשה של אליעזר" ש"כפולה בתורה" לפי ש"יפה שיחתן כו", ומזה מובן גם בנוגע להכפלת סיפור עשיית המשכן, מצד גודל חביבות המשכן אצל הקב"ה.

ואף שבפ' חיי שרה מדובר אודות "שיחתן של עבדי אבות", הנה העיקר בזה (לא היתרון של "עבדי אבות" על "בנים"⁹⁰, אלא) הדגשת העילוי והחביבות של "שיחה" לגבי "תורה", כבפרשיות אלו, שאין בהם ציווי חדש (תורה), כי אם "שיחה" שמבטאת גודל חביבות המשכן.

וענין זה מרמז רש"י בהזכרת שם בעל המאמר, "רבי אחא", שדריש⁹¹ "ודברת כו"⁹² (לא כהדעות: "כס ולא בתפלה"⁹³, "כס יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים", אלא) "עשה אותן קבע כו", והיינו, שאינו שולל "דברים אחרים", שאינם דברים בטלים, אבל אינם "תורה" (ציווי ודין), כי אם "שיחה" (סיפור ודברי התעוררות כו)⁹⁴ —

86) סכ"ט (קנ, סע"א).

87) לחביבותא דמילתא — מועתק בזה מ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א אודות פירוש רש"י שיתבאר בהתוועדות דיום הש"ק: אי פירש"י בהכפלת בפ' ויק"פ עשיית המשכן וכליו (ובפרט לאחרי פרש"י ג"פ בנוגע לבשר בחלב). — המו"ל.

88) ובפרט שבפ' פקודי נאמר כו"כ פעמים "כאשר צוה ה' את משה".

89) כד, מב.

90) כפי שמבואר בתורת החסידות, בפנימיות הענינים (ראה גם לקו"ש ח"ל ע' 95 ואילך. וש"נ).

91) יומא יט, ב.

92) ואתחנן ו, ז.

93) "שהתפלה בלחש, שנאמר וקולה לא ישמע" (פרש"י שם), ואילו לימוד התורה צ"ל לא בלחש, אלא באופן ד"חיים הם למוצאיהם" (משלי ד, ב), "למוציאיהם בפה" (עירובין נד, רע"א).

94) ולהעיר גם מדעת רבי אחא בנוגע לכוונה בק"ש: "רבי אחא .. אומר כיון שכונן לבו בפרק ראשון שוב אינו צריך .. עד כאן מצות כוונה, מכאן ואילך מצות קריאה" (ברכות יג, ב); והטעם שיוצאים י"ח גם בקריאה ללא כוונה, שהיא כמו "שיחה", הוא, לפי שגם שיחה גדלה מעלתה כו', כשיטת רבי אחא.

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ז ע' 458 ואילך.

יז. ויש להוסיף ולהעיר, שכללות ענין עשיית המשכן שייך ליום הש"ק זה, ערב ר"ח ניסן⁹⁵:

בנוגע לר"ח ניסן — נאמר בפרשתנו⁹⁶: "וידבר ה' אל משה לאמר ביום החודש הראשון באחד לחודש (ר"ח ניסן) תקים את משכן אוהל מועד". וכיון שבר"ח ניסן הוצרכו להקים את המשכן בפועל, הרי מובן שהציווי על זה הי' הוצרך להיות משך זמן לפניו, ובפשטות — הי' זה בערב ר"ח, שהוא הכנה לר"ח, ע"ד שהציווי הוא הכנה ו"ערב" לעשי' בפועל. ובפרט שבערב ר"ח עצמו עומדים עתה לאחרי חצות היום, בזמן של "רעוא דרעוין"⁹⁷, ששייך כבר למחרתו — ר"ח ניסן, כפי שהדבר מתבטא בכך שבמנחה אין אומרים "צדקתך צדק"⁹⁸.

וע"פ הידוע בענין "הימים האלה נזכרים ונעשים"⁹⁹, שע"ז ש"נזכרים" כדבעי, אזי חוזרים ו"נעשים" אותם ענינים — הרי מובן שבכל שנה בר"ח ניסן נעשה הענין דהקמת המשכן, לאחרי ההכנה לזה בערב ר"ח ניסן.

ועוד ענין בנוגע לערב ר"ח ניסן — דכיון שלפני הקמת המשכן בר"ח ניסן היו שבעת ימי המילואים (החל מכ"ג אדר), נמצא שערב ר"ח (כ"ט אדר) הוא גמר ושלמות שבעת ימי המילואים.

והענין בזה:

החילוק בין שבעת ימי המילואים לר"ח ניסן — שבשבעת ימי המילואים היתה עבודת המטה באופן של אתערותא דלתתא (ובפרט ע"פ שיטת רש"י שהקמת המשכן בשבעת ימי המילואים לא היתה ע"פ ציווי מפורש, כפי שנתבאר בארוכה בלקו"ש השבועי¹⁰⁰), ואילו בר"ח ניסן הי' הגילוי מלמעלה באופן של אתערותא דלעילא.

והרי ידוע שיש עילוי בעבודת האדם גם לגבי הגילוי מלמעלה, וכמארז"ל¹⁰¹ "אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חברו", ועוד זאת,

95) ענין זה נאמר בתור הקדמה לביאור בפירוש רש"י אודות גודל חביבות המשכן (המור"ז).
96) מ, א"ב.
97) זח"ב פח, סע"ב.
98) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סוסרצ"ב.
99) אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.
100) נדפס לאח"ז בלקו"ש חי"א ע' 181 ואילך.
101) ב"מ לח, רע"א.

שגם הגילוי מלמעלה בא ע"י הקדמת עבודת האדם, והיינו, שע"י עבודתו בקב שלו נמשכים התשעה קבין של חבירו באופן שגם בהם ישנו העילוי שמצד עבודת האדם (שלו).

ועפ"ז מובן שבערב ר"ח ניסן, ובפרט לאחרי חצות היום, בסמיכות לר"ח ניסן, ישנם ב' המעלות — הן גמר ושלמות העילוי שבעבודת האדם, והן המשכת הגילוי מלמעלה.

וזוהי הנתינת כח על כללות העבודה — שהרי גם בכל ענין פרטי מעניני תומ"צ ישנם ב' הענינים דעבודת האדם וההמשכה מלמעלה, — והיינו, שיש עילוי בעבודת האדם כשלעצמה, גם לולי ההמשכה והגילוי מלמעלה, וע"ד "אילו נצטוונו לחטוב עצים כו"י¹⁰², שגם אז היו עושים זאת בכל ה"שטורעם", ועאכו"כ כשישנו גם העילוי שע"י הגילוי וההמשכה מלמעלה —

אלא שזהו בנוגע לענין פרטי זה, ואילו במשכן הרי זה בנוגע לכללות ענין העבודה וההמשכה מלמעלה, כיון שהמשכן הוא כללות ענין עבודת האדם — "ועשו לי מקדש", וכללות ענין הגילוי וההמשכה מלמעלה — "ושכנתי בתוכם"¹⁰³.

ומכל זה מובן גודל החביבות שבענין המשכן, שדוקא על ידו נפעל הענין ד"ושכנתי בתוכם", אף שכבר הי' לפניו ענין התומ"צ שבפרשיות יתרו ומשפטים כו'; ודוקא על ידו נפעלה הכפרה על חטא העגל (שהי' חטא כללי) באופן ד"סלחתי כדברך", בשמחה ובלב שלם¹⁰⁴, ועד כדי כך, שתמורת זה שתחילה נאמר "ושלחתי לפניך מלאך גו' כי לא אעלה בקרבך"¹⁰⁵, נעשה הענין ד"פני ילכו"¹⁰⁶, "כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך .. ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה"¹⁰⁷.

*

יח. בהערות אאמו"ר¹⁰⁸ מתעכב על מאמר הזהר¹⁰⁹ בנוגע לעשיית המשכן ע"י בצלאל ואהליאב, ש"בצלאל מסטרא דימינא הוה .. אהליאב .. מסטרא דשמאלא", "דהא מתרין סטרין אלין אתעבד משכנא, ואתתקן בהו לאתקשרא בהו כו'", ומבאר "הג' לשונות אתעבד אתתקן אתקשר" ע"ד הקבלה.

(102) ראה לקו"ת שלח מ, א.	(106) שם, יד.
(103) תרומה כה, ח.	(107) שם, טז.
(104) פרש"י תשא לג, יא.	(108) לקוטי לוי"צ הערות לזו"ב ע' קסא.
(105) שם, ב"ג.	(109) ח"ב רכב, א.

וכמדובר כמ"פ שמצד צמצום הנייר והדיו כתב אאמו"ר הערותיו בקיצור, בסמכו על כך ששאר הענינים יבינו לבד, על יסוד ביאוריו או ע"פ המבואר בחסידות במקומות אחרים, ועד לביאור פשטות הענינים. וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

יט. כללות ענינו של חודש ניסן קשור עם יציאת מצרים, והיינו, שאע"פ שיצ"מ בפועל היתה בחג הפסח, נקרא חודש ניסן כולו "חודש של גאולה", וכמודגש גם במארז"ל⁸⁰ "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל" — לא בט"ו ניסן דוקא, אלא בניסן סתם. והענין בזה:

יצ"מ הו"ע שלמעלה מסדר הנהגת העולם ע"פ טבע (כאמור לעיל ס"י) בנוגע למ"ש "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתי מארץ מצרים", ולא נאמר אשר בראתי שמים וארץ) — הנהגה באופן של נסים, ובנסים גופא — שיש בהם כמה דרגות: נס המלוכש בטבע, נס גלוי שלמעלה מהטבע, "נס בתוך נס"¹¹⁰ וכו' — "נסי נסים"¹¹¹,

ועד כדי כך, שאפילו בנוגע למעלת הנסים דלעתיד לבוא [שאז תהי' הנהגת הטבע גופא באופן נסי¹¹², כמ"ש¹¹³ "וגר זאב עם כבש וגו'"], נאמר¹¹⁴ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", אשר, גם לפירוש הזהר¹¹⁵ שלעתיד לבוא יהיו "נפלאות" אפילו לגבי הנסים דיצ"מ, הרי מזה גופא מובן גודל מעלת הנסים דיצ"מ.

וזוהו גם ענינו של חודש ניסן — כמובן מדברי הגמרא¹¹¹ שהרואה בחלום שם שיש בו נו"ן, "נס נעשה לו", ואם רואה שם שיש בו שני נוני"ן, "נסי נסים נעשו לו".

ומזה מובן, שבבוא ר"ח ניסן שקשור עם הענין דיצ"מ, צריכה להיות הנהגת האדם באופן של יציאה מהגבלת העולם כו', שכן, יצ"מ אינה ענין חד-פעמי, אלא ענין שחוזר ונשנה בכל שנה, ובאופן שנמשך על כל

כולם צדיקים" (ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק).

(113) שם יא, ו.

(114) מיכה ז, טו.

(115) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפו ואילך). וש"נ.

(110) שבת צז, א. ועוד.

(111) ברכות נו, רע"א ובפרש"י.

(112) וכמבואר באגה"ק (רסכ"ו) שרק בנוגע לעמי הארץ "לית בין גלותא לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד" (ואילו כל שאר הענינים יהיו ע"ד הרגיל), משא"כ אצל תלמידי חכמים כו'; והרי בני"י — "עמך

השנה כולה, כמו הענין וכל ה"רעש" דמ"ת בחג השבועות, שישנו גם בכל השנה כולה, שלכן אומרים בברכת התורה: "נותן התורה", לשון הוה¹¹⁶. ובפשטות — שיהודי נמצא במעמד ומצב של חירות מכל עניני העולם שיכולים לבלבלו כו', ואין לך דבר בעולם שיוכל לשלוט עליו, כיון שכל מציאותו היא השעבוד להקב"ה, כמ"ש¹¹⁷ "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים", "ולא עבדים לעבדים"¹¹⁸, וכפשטות ההלכה שלא יכול להיות עבד לשני אנשים כו'.

כ. בהמשך לזה דובר בארוכה אודות "מיהו יהודי".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן משקה עבור המלוה-מלכה לטובת המוסד "חדרי תורה אור"; עבור "בית רבקה"; ועבור המלוה-מלכה של צעירי אגודת חב"ד].

* * *

כא. בנוגע לביאור בהערות אאמו"ר על הזהר — יש לומר בפשטות הענינים:

ג' הלשונות הם בהתאם לג' הענינים שהיו בעשיית המשכן: (א) "כמשפטו אשר הראת בהר"¹¹⁹ — ענין הראי', (ב) הציווי על עשיית המשכן — אמירה ודיבור, (ג) עשיית והקמת המשכן בפועל, שהם כנגד ג' הענינים דמוחין מדות ומלכות.

כב. בעמדנו בסמיכות לר"ח ניסן — שכולל את כל ימי החודש, שלכן נקרא בשם "ראש חודש"¹²⁰, בדוגמת הראש שכולל את החיות של כל הגוף (כמבואר בעטרת ראש בתחלתו¹²¹) — יש לעורר אודות הענינים השייכים לחג הפסח (כיון שמפקחין על צרכי ציבור בשבת¹²²), שהרי אפילו שלושים יום לפני הפסח שואלין ודורשין בהלכות הפסח, ועאכו"כ מר"ח ניסן, בפרוס הפסח¹²³, שגם לדעת רשב"ג שואלין ודורשין כו'¹²⁴.

116) של"ה כה, א. לקו"ת תזריע כג, א. ש"יום החודש" אינו מימי המעשה, ועד שיש בו מעלה אפילו לגבי שבת, כיון שבשבת אין לאדם שייכות עם עניני חול, משא"כ בר"ח, שמותר במלאכה, ואעפ"כ הוא למעלה מימי המעשה.

117) בהר כה, נה.

118) קידושין כב, ב. וש"נ.

119) תרומה כו, ל.

120) נזכר גם שר"ח אינו נקרא יום המעשה, כמ"ש בהפטרה דפרשת החודש (יחזקאל מו, א): "שער החצר הפנימית גו' יהי' סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח", שמוזה מוכח

121) ספ"ב.

122) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סש"ו ס"ב.

וש"נ.

123) רע"ב שקלים רפ"ג.

124) פסחים ו, סע"א. וש"נ.

ולכל לראש — בנוגע למבצע מצה שמורה¹²⁵, וכן בנוגע למכירת חמץ, שבודאי יעסקו בזה כמו בכל שנה,

ובפרט בנוגע לענינים הקשורים עם קביעות שנה זו שערב פסח חל בשבת, שבגלל זה יש כמה ענינים שצריך לעשותם לפני ערב פסח, לפני שבת, לפי שאסור לעשותם בשבת, כולל גם ענינים שאין בהם משום מלאכה, אלא רק ענין של הכנה משבת לחול.

וכיון שאין הכל בקיאים בזה — מהנכון וראוי שימצאו רב שיכתוב כל פרטי הדינים השייכים לזה, ויתרגמו זאת לשפת המדינה, ויפרסמו בכל המקומות.

ויה"ר שמבצע זה — יחד עם כל המבצעים — יהי' בהצלחה, כולל גם בנוגע לפעולה על כל השנה כולה, כדאיתא בכתבי האריז"ל¹²⁶ שהנזהר ממהו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה, וכיון שהקב"ה יודע עתידות, נפעלת כבר הזהירות מחטא עוד לפני"ז, החל מר"ח, ע"ד מארז"ל על הפסוק¹²⁷ "וילכו ויעשו בני ישראל", "מכיון שקבלו עליהם, מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו".

ועד שזוכים לענין הגאולה — שהרי "ישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין"¹²⁸ — ובנין ביהמ"ק השלישי, ש"בנוי ומשוכלל (למעלה, וצריך רק ש)יגלה ויבוא מן השמים"¹²⁹, ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש. [לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאוואָ".]

(127) בא יב, כח ובמכילתא ופרש"י.
 (128) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
 (129) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(125) ראה גם תו"מ חע"ב ע' 51. וש"נ.
 (126) הובא בבאה"ט או"ח רסתמ"ז. וראה
 זח"ג רפב, ב (ובנצו"ז שם). וראה גם תו"מ
 חס"ד ס"ע 50. וש"נ.

הוספה

א

בי"ה. כי תשרי תשטי"ז
ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה' סעדי' שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מיי"ג תשרי, ובטח בינתיים כבר הגיעו מכתבי
בברכת השנה.

נהניתי להכיר גם אישית את בנו הרה"ח שמואל מ"מ שי' שוי"ב, ויה"ר
שהוא וזוגתו שיחיו ירוו ממנו ומכל יו"ח שיחיו רוב נחת חסידותי מתוך הרחבת
הדעת והצלחה בעבודתו בקדש.

בברכה

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום,
והנני חותם בשמו,

א. קווינט, המזכיר

ב

בי"ה, כ"ט אדי"ש תשי"ט
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מוה' אברהם שי

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מעשי"ק בקשת ברכה פ"נ עבור אחיו . . . שי
ובהיותי היום ער"ח ניסן הוא חדש הגאולה, על הציון הקי' של כ"ק מו"ח

א

מצילום האגרת. נדפסה בקונטרס "צדיק למלך" ו' ע' 73.
מוה' סעדי': ליבערוב, צפרו. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"א אגרת ז'תתצז, ובהנסמן
בהערות שם.

ב

מוה' אברהם: פייגלין. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ד אגרת ד'תתו. חכ"ו אגרת ט'תתקד.
ניסן . . . חדש הגאולה: ראה שמו"ר פט"ו, יא.

אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, הזכרתיו להטבת מצב בריאותו, וכמובן בהוספה אשר הוא ואחיו ובכלל כל המשפחה עוסקים בביסוס והתפתחות ישיבת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר במחנם הטי' והבית רבקה המסונף להישיבה הקי' על שם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ושבודאי עוד יוסיפו בזה, שבודאי עוד יתוסף עי"ז בהתעוררות ר"ר שלו, וכמבואר בתורתנו תורת חיים גודל הקורת רוח ונחת רוח הגורמים לצדיקים אף שנשמתם בגנוי מרומים עי"י פעולות הנקראים על שמם ועניני החזקת היהדות והפצתה, ובודאי לדכוותי האריכות בזה אך למותר. ומזה מובן ג"כ שככל שמוסיפין בפעולות האמורות מתוסף בברכות השי"ת והצלחתו, הבאה על ידי התעוררות ר"ר, שמה עד כאן עומד ומשמש אף עתה עומד ומשמש במרום ומעורר ר"ר על כל השייכים מקושרים וממשיכים בפעולותיו בתוך כלל ישראל.

בברכה לבשו"ט ולחג פסח כשר ושמח.

ג

[כ"א אדר, ה'תשכ"ד]

ת"ח על הבשו"ט. ובטח ימשיכו בקישור — באופן המתאים — עמהם, וכן תבשו"ט גם בזה.

אשר במחנם הטי' מעלבורן.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

גודל הקורת רוח ונחת רוח כו': ראה גם אג"ק ח"ג אגרת תרנא (ס"ב). ח"ד אגרת א'קא.

ח"ד אגרת ה'נח. ה'קג. ח"ח אגרת ו'תקיא. ועוד.

שמה עד כאן .. אף עתה עומד ומשמש במרום: ראה סוטה יג, סע"ב. הקדמת הרמב"ם

לפיהמ"ש (בתחלתה — ד"ה דע כי כל). וראה זח"א קלג, א.

ג

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבה של מרת הינדא מלכה לו' (ברוקלין) בתאריך זה — בו כותבת (באנגלית) אשר מבין המשתתפים ב"ערב חב"ד" שערכו היא ובעלה, מו"ה שמואל לו', בשכונת עלמאָנט (לאָנג איילענד) לפני כשבועיים (מטעם צאגרו"ח נ.י.) — הגיעו 6 זוגות להשתתף בהתוועדות פורים של רבינו, הם נכחו בה יותר משעתיים וחצי, ונהנו מאד (ומציינת במכתבה אשר את מהלך ההתוועדות בכלל, ואת דברי רבינו במיוחד, הסבירה ותרגמה עבור קבוצת הנשים — הנערה חנה ריבקיין (גורביץ)).

I would like to tell
 כי'ק אשט'ר פ'ג'א that they
 enjoyed their visit very much.

ה'קבא עאכה פ'ג'א אשט'ר פ'ג'א או.
 מ'ק'א ק'א'א פ'ג'א אשט'ר פ'ג'א או.
 ק'א'א פ'ג'א אשט'ר פ'ג'א או.
 פ'ג'א אשט'ר פ'ג'א או.

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' משה בהרה"ח דוד העניך ע"ה

זאקליקובסקי

שליח לעיר דיטראַיט

מגיי ספרי רבותינו נשיאינו הק'

נפטר בשם טוב ליל ש"ק פי תזו"מ

בדר"ח אייר, גבורה שבתפארת, ה'תש"פ

ת' נ' צ' ב' ה'

בקשר עם יום סיום אמירת קדיש

ש"פ ויקהל־פקודי, פרשת החודש,

מבה"ח וער"ח ניסן, ה'תשפ"א

נדפס על ידי ולזכות משפחתו שיחיו

לאורך ימים ושנים טובות ובריאות